

CK.0000066059

MAI NGỌC ANH

(Chủ biên)

TÁCH BIỆT XÃ HỘI VỀ KINH TẾ

ĐỐI VỚI NÔNG DÂN VIỆT NAM

(Sách chuyên khảo)

GUYỄN
LIÊU

97

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA

TÁCH BIỆT XÃ HỘI
VỀ KINH TẾ
ĐỐI VỚI
NÔNG DÂN VIỆT NAM
(Sách chuyên khảo)

Mã số: $\frac{333.2}{\text{CTQG-2013}}$

TS. MAI NGỌC ANH
(Chủ biên)

**TÁCH BIỆT XÃ HỘI
VỀ KINH TẾ
ĐỐI VỚI
NÔNG DÂN VIỆT NAM**
(Sách chuyên khảo)

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA - SỰ THẬT
HÀ NỘI - 2013

TẬP THỂ TÁC GIẢ

Chủ biên:

TS. Mai Ngọc Anh

Thành viên:

PGS.TS. Nguyễn Thị Ngọc Huyền

PGS.TS. Đỗ Thị Hải Hà

TS. Nguyễn Thị Lệ Thúy

TS. Bùi Thị Hồng Việt

Ths.NCS. Mai Anh Bảo

Ths.NCS. Nguyễn Thị Hồng Minh

Ths.NCS. Phạm Minh Đức

Ths.NCS. Nguyễn Hoài Nam

Ths. Phạm Hương Thảo

LỜI NHÀ XUẤT BẢN

Về khía cạnh kinh tế, những người bị coi là tách biệt là những người có mức thu nhập thấp và thiếu việc làm. Mức thu nhập thấp tác động trực tiếp đến khả năng tiêu dùng của họ thấp hơn những người bình thường trong xã hội. Thiếu việc làm sẽ làm cho thu nhập của những người bị coi là tách biệt xã hội thu nhập thấp, ảnh hưởng đến khả năng tiêu dùng hàng ngày cũng như khả năng tiếp cận hàng hóa, dịch vụ của mỗi hộ gia đình.

Ở nước ta lực lượng lao động khu vực nông thôn còn chiếm tỷ lệ khá lớn. Tuy Đảng và Nhà nước đã ban hành nhiều chính sách nhằm gia tăng việc làm và thu nhập đối với lực lượng này nhưng do nhiều nguyên nhân khác nhau mà tình trạng thiếu việc làm và thu nhập thấp dẫn đến đói nghèo, bất bình đẳng và phân tầng xã hội ở khu vực này còn ở mức cao. Việc thụ hưởng các dịch vụ xã hội đáp ứng nhu cầu tối thiểu cho lao động ở nông thôn gặp nhiều hạn chế.

Để giúp bạn đọc thấy và hiểu được một phần sự tách biệt xã hội về kinh tế đối với người nông dân Việt Nam hiện nay, Nhà xuất bản Chính trị quốc gia - Sự thật xuất bản cuốn sách *Tách biệt xã hội về kinh tế đối với nông dân Việt Nam (Sách chuyên khảo)* do TS. Mai Ngọc Anh chủ biên. Cuốn sách được hình thành từ kết quả nghiên cứu chủ yếu của

Đề tài I3.3-2010.08 thuộc Quỹ Phát triển khoa học và công nghệ quốc gia - NAFOSTED.

Nội dung cuốn sách nêu rõ sự hình thành, khái niệm, bản chất của tách biệt xã hội về kinh tế; các yếu tố ảnh hưởng đến tách biệt xã hội về kinh tế đối với nông dân cũng như chính sách phát triển kinh tế - xã hội đối với khu vực nông thôn Việt Nam hiện nay. Trên cơ sở phân tích tình hình biến đổi kinh tế - xã hội ở khu vực nông thôn Việt Nam và thực trạng việc làm, thu nhập, đời sống của nông dân bị tách biệt xã hội về kinh tế trong những năm qua, các tác giả đã chỉ ra những nguyên nhân, hạn chế trong quá trình giảm tách biệt xã hội về kinh tế đối với nông dân Việt Nam hiện nay. Thông qua kinh nghiệm của Anh, Liên bang Đức, Trung Quốc trong việc giải quyết các vấn đề tách biệt xã hội, các tác giả đã đưa ra phương hướng, biện pháp về giải quyết việc làm, nâng cao thu nhập, cho nông dân nói chung, nông dân bị tách biệt xã hội về kinh tế nói riêng trong thời gian tới.

Tách biệt xã hội về kinh tế là vấn đề được nhiều người quan tâm, nhưng hiện nay vẫn còn nhiều quan niệm và biện pháp giải quyết có sự khác nhau về vấn đề này, vì vậy quá trình biên soạn khó tránh khỏi còn thiếu sót. Nhà xuất bản và các tác giả mong nhận được góp ý của bạn đọc để cuốn sách hoàn thiện trong lần xuất bản sau.

Xin giới thiệu cuốn sách với bạn đọc.

Tháng 5 năm 2013

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA - SỰ THẬT

Chương I

TÁCH BIỆT XÃ HỘI VỀ KINH TẾ LÝ LUẬN VÀ KINH NGHIỆM CÁC NƯỚC

I. TÁCH BIỆT XÃ HỘI VỀ KINH TẾ: SỰ HÌNH THÀNH, KHÁI NIỆM VÀ BẢN CHẤT

1. Khái lược sự hình thành và phát triển của thuật ngữ tách biệt xã hội

1.1. Sự phát triển về khái niệm và các tiêu chí đánh giá vấn đề tách biệt xã hội

Thuật ngữ tách biệt xã hội xuất hiện lần đầu tiên ở nước Pháp vào những năm 1970 để phản ánh tình trạng khó khăn của một số người hoặc một số nhóm người nhất định - những người dễ bị tổn thương, những người không có điều kiện tiếp xúc với những công việc được trả lương và gặp nhiều khó khăn để có được mạng lưới thu nhập an toàn của nhà nước phúc lợi. *Les exclus* là thuật ngữ mà người Pháp dùng để đề cập đến những cá nhân thiếu những quyền công dân thiết yếu (*Les citoyens*). Trong thực tế, những đối tượng này là nạn nhân của tình trạng phân biệt đối xử, hoặc bị đối xử không bình đẳng, đó là những

người tàn tật, những người tị nạn... Các nhà khoa học Pháp sử dụng thuật ngữ tách biệt xã hội với mục tiêu cố gắng tìm ra cách giải quyết những vấn đề về quyền công dân, và hòa hợp xã hội.

Sau khi xuất hiện ở Pháp, thuật ngữ này đã thu hút được sự quan tâm rộng rãi từ cộng đồng quốc tế, đặc biệt là Châu Âu và Mỹ. Trong quá trình du nhập vào các nước khác ở châu Âu, đặc biệt là ở Anh, các nhà khoa học đã lý giải thuật ngữ tách biệt xã hội một cách toàn diện hơn nhằm giúp những chính trị gia, những nhà hoạch định chính sách hiểu và có những cách tiếp cận mới đối với những vấn đề xã hội xuất hiện trong tình hình mới.

Hiện nay, trên thế giới, thuật ngữ tách biệt xã hội được diễn giải dưới rất nhiều nghĩa khác nhau. Ví dụ, có những quan điểm nhìn nhận tách biệt xã hội là những vấn đề liên quan đến quyền lợi và sự hòa hợp xã hội của những nhóm người yếu thế (về quyền công dân của những người tị nạn) so với những cá nhân bình thường khác trong xã hội. Nhưng cũng có quan điểm nhìn nhận tách biệt xã hội là những vấn đề liên quan đến đói nghèo. Nhìn chung, những diễn giải về tách biệt xã hội thường liên quan đến các vấn đề về chính trị, kinh tế, văn hóa...

Theo Room (năm 1999), *tách biệt xã hội là khái niệm dùng để nói về những con người chịu ảnh hưởng từ những sự bất lợi theo thời gian. Sự bất lợi này xảy ra bởi các cá nhân có sự giảm sút về nguồn lực và gặp khó khăn trong việc tiếp cận tới văn hóa cộng đồng nơi họ sinh sống. Do đó mối quan hệ của họ với xã hội bên ngoài bị đổ vỡ.*

Theo quan điểm của Gore và Figueiredo (năm 1997) thì tách biệt xã hội không chỉ liên quan đến tình trạng bất bình đẳng về văn hóa, chính trị mà còn cả các vấn đề xã hội. Tách biệt xã hội không có nghĩa là một sự thay thế khái niệm về nghèo đói mà là một nhận thức đa khía cạnh và rộng rãi hơn về đói nghèo, bởi nó xem xét cả các vấn đề liên quan đến tình trạng bị tước đoạt vật chất, tình trạng thiếu việc làm và rạn nứt trong quan hệ cộng đồng như là những thành phần chính trong những bất lợi của con người.

Trong báo cáo của SEU năm 2001, Levitas (năm 1998) cho rằng tách biệt xã hội là một thuật ngữ để cập đến những vấn đề xảy ra đối với con người hay những khu vực chịu tác động tiêu cực từ sự kết hợp các vấn đề xã hội như thất nghiệp, trình độ kỹ năng việc làm yếu kém, thu nhập thấp, nhà ở nghèo nàn, tình trạng tội phạm cao, sức khỏe thấp và tan vỡ gia đình.

Tổ chức Lao động Thế giới (ILO) nhìn nhận: “Tách biệt xã hội đó là một quá trình mà những thành viên hay gia đình, nhóm người (cộng đồng) bị tước đoạt những nguồn lực cần thiết cho sự tham dự vào xã hội, kinh tế và các hoạt động chính trị trong cộng đồng. Nguyên nhân của quá trình này chính là nghèo đói và thu nhập thấp, nhưng những yếu tố khác như sự phân biệt đối xử, trình độ giáo dục thấp và sự suy yếu môi trường sống cũng là nguyên nhân chủ yếu gây ra tình trạng này. Thông qua quá trình này, con người cắt đứt một giai đoạn quan trọng của cuộc sống, những người bị tách biệt xã hội gặp khó khăn trong